

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญวิปัสสนาภาวนาอากังเขยสูตร

ผู้วิจัย : พระครูสมุห์สุชาติ โชติปัญญา (เกิดเสมอ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสมลักษณ์ คนธสาโร (สาราณวงศ์), ป.ธ. ๙, พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: รศ.เวทย์ บรรณกรกุล, ป.ธ.๙, พธ.บ., ศษ.ม. (ประชากรศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาเนื้อหาและหลักธรรมในอากังเขยสูตร เพื่อศึกษาหลักการเจริญวิปัสสนาในพระพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญวิปัสสนาในอากังเขยสูตร โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เอกสารทางวิชาการและหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นต้น เรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

อากังเขยสูตร เป็นพระสูตรที่พระธรรมสังคากาจารย์ รวบรวมร้อยกรองไว้ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย มูลปณาสก มูลปริยายวรรค โดยมีหลักธรรมที่เป็นสาระสำคัญที่ทรงแสดงไว้ในอากังเขยสูตร ที่ทรงแสดงถึงความหวัง ๑๗ ประการ เช่น ถ้าหวังให้เพื่อนสพรหมจารีทั้งหลายรักใคร่ชอบใจ เคารพ และยกย่อง ต้องรักษาศีลให้บริบูรณ์ หมั่นปฏิบัติธรรมที่ทำให้จิตสงบ หมั่นเจริญฌานและวิปัสสนาและเรียนกรณฐาน

การเจริญวิปัสสนา หมายถึง การพัฒนาปัญญาเพื่อให้รู้แจ้งรูป-นาม องค์ธรรมของวิปัสสนา คือ ปัญญาเจตสิก คือ ปัญญาที่เห็นแจ้งชัดขั้น ๕ ว่ามีลักษณะของความไม่เที่ยงและความเป็นทุกข์ และความไม่ใช่ตัวตน เป็นภาวนามยปัญญาที่ทำให้เข้าใจถึงอริยสัจ ๔ จนบรรลุ มรรค ผล นิพพาน ตามกำลังของวิปัสสนาญาณ วิธีการเจริญวิปัสสนาในพระพุทธศาสนามี ๒ แบบ คือ สมถยานิกะ คือ การเจริญวิปัสสนาโดยอาศัยองค์ฌานของสมถะมาก่อน และวิปัสสนา ยานิกะ คือ การเจริญวิปัสสนาโดยอารมณ์ปรมาตมัตถ์ล้วน

จากการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญวิปัสสนาในอากังเขยสูตร พบว่า ในพระสูตรนี้ ปรากฏข้อความพระพุทธดำรัสที่แสดงถึงลำดับของการปฏิบัติวิปัสสนา เริ่มตั้งแต่ให้มีศีลสมบูรณ์ มีปาติโมกข์สมบูรณ์ จงสำรวมด้วยการสังวรปาติโมกข์ เพียบพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร อยู่ ไม่เห็นห่างจากฌานประกอบด้วยวิปัสสนา อันเป็นหลักการปฏิบัติแนวสมถยานิกะ ซึ่งแสดงลำดับของการปฏิบัติสมถและวิปัสสนาไว้อย่างชัดเจน

Thesis Title : A Study of Seven Beneficial Conditions (Sappāya) in Theravada Buddhist Scriptures

Researcher : Phrakhrusamu Suchat Jotipaño (Koetsem)

Degree : Master of Arts (Vipassana Meditation)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Somluck Gandhasāro (Saraphiwong), Pali IX, Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc. Prof. Wate Bannakornkul, Pali IX, B.A., M.Ed. (Population Studies)

Date of Graduation : 31/March/2015

Abstract

This thesis has three objectives: to study the dhamma taught in Āgankeyya Sutta, to study how insight meditation is taught in the Theravāda Buddhist Scriptures and to study how insight meditation is practiced in Āgankeyya Sutta. Clarified and analyzed data are taken from the Theravāda Buddhist scriptures namely, the Tipitaka, Buddhist commentaries, Tīga, and other related scriptures such as the Visuddhimagga then composed, explained in details, corrected and verified by Buddhist scholars.

Āgankeyya Sutta, was collected and written by PhraDhammasanghacara. It is a verse appeared in the Majjhimanikāya (Collection of Middle-length Discourses). The main teachings stated in this Sutta are about the wisdom to see that Nāma (mind) and Rūpa (material) are: impermanent, deteriorated, suffering, not self and are wasted. When practitioners understand all these facts he will know that Nāma and Rūpa are fearful and possess no meaning. Thus the mind would stop attaching to them and the bondage will be extinguished. The meaning of Āgankeyya Sutta, when interpreted, will be with all the said meanings. However, in order to see them more clearly, please study from the table below to see the actor, the one acted upon and the results of action.

The Four Foundations of Mindfulness's insight meditation is the method for mind-training so that practitioners gain the wisdom to understand thoroughly the Four Noble Truths. This can be done by contemplating the true nature of all things using Nāma and Rūpa as their bases until one can see the Three Characteristics of the

impermanence, suffering and not self with the free-from-attaching conditions. Insight meditation practice, using the Four Foundations of Mindfulness method in contemplating the body, feelings, mind and mind-objects, is the only way for any practitioners to escape suffering and sadness. Thus, Satipaṭṭhāna or foundations of mindfulness is the only path that can lead all beings out of sufferings.

From the study it is found that Āgankeyya Sutta contains the very important teachings about Vipassanabhavāna practice. This is because it contains the wisdom about Tebhumisankhāra dhamma, which is to gain the knowledge orderly and truly. That is, the impermanence, suffering and not self is considered the wisdom while the deliverance is the path leading ones out of imprisonment. There are 5 ways to extinguish bondage: not to mingle with others, to refrain from the sense-objects, to contemplate the Three Characteristics, to contemplate the harmfulness in all the bondage's factors and to avoid the three existences. This can be done by conducting oneself in the Threefold Training because there is a higher dhamma called Vimutti, which leads practitioners to Nibbāna.